

Vogeltrek over de Amsterdamse Waterleidingduinen

HANS VADER

Vogeltrek is in de vogelwereld een belangrijke gebeurtenis. Iedere herfst is het voor veel vogelaars weer een vast ritueel van vroeg opstaan en snel naar de kust gaan om van de vogeltrek te genieten. Ieder jaar is het weer spannend, want je weet nooit van tevoren wat er gezien gaat worden. Elk jaar vliegen weer miljoenen vogels naar hun overwinteringsgebied en soms zitten er leuke of zeldzame vogels tussen.



De kramsvogels doen zich te goed aan de duindoornbessen (foto: Hans Schouten).

Het is eind september en er waait een matige wind uit ZW richting. Het is bovendien licht bewolkt, dit is uitstekend weer om de vogeltrek te bekijken. We lopen in de Amsterdamse Waterleidingduinen en beginnen bij ingang De Oase tussen Aerdenhout en Vogelenzang. Het is nog schemerig als we langs de Oranjekom lopen. Grote aantallen kuif- en krakeenden dobberen op het water van de kom. De eerste brilduikers zijn ook al weer present, zij komen massaal uit Scandinavië om hier de winter door te brengen.

Bramen en bessen

Snel verder naar het westen. We horen de eerste troepen koperwieken overtrekken. Zij zijn waarschijnlijk 's nachts al aangekomen en vliegen in de vroege ochtenduren nog een flink eind in zuidelijke richting. Onderweg horen we overal het getik van de ontwakende zwartkop-

pen; dit zijn echte nachttrekkers. Overdag doen zij zich te goed aan de vele bramen, vogelkersen en vlierbessen.

Bij het Zwarteveldekanaal aangekomen vliegen de eerste troepen kramsvogels over. Zij hebben niet zoveel haast en landen op de duindoornstruiken die vol zitten met bessen. Een sperwer jakkert laag over de grond naderbij en probeert een kramsvogel te grijpen. In de algehele paniek van de honderden kramsvogels lukt het hem niet om er een te pakken.

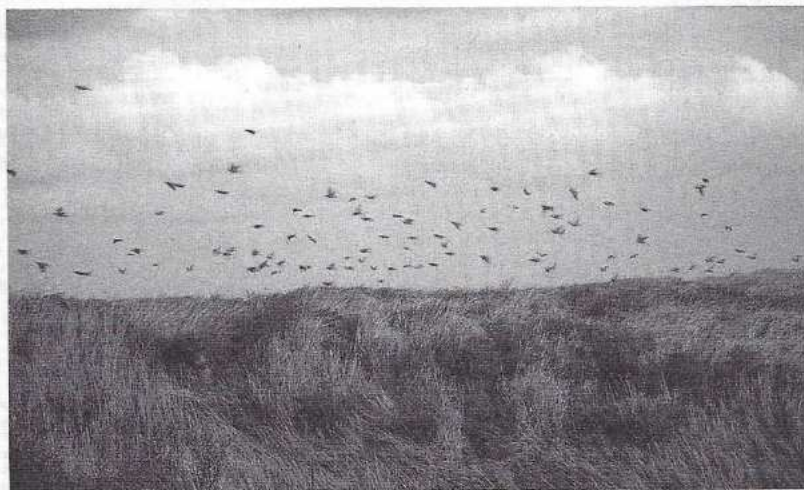
Boven de Duizendmeterweg zit de lucht vol met overvliegende vogels. Regelmatig vliegen kleine troepjes boerenzwaluwen al foeragerend over. Bij het Westerkanaal zoeken enige honderden huiszwaluwen laag boven het water naar voedsel en over het Zeeveld trekken regelmatig troepjes van twintig tot vijftig graspiepers al piepend naar het zuiden. Er zitten ook nog enige gele kwikstaarten tussen en zelfs af en toe een grote gele kwikstaart.

Op de zeereep

Bij de zeereep aangekomen zoeken we een geschikte duintop op, waar we een goed zicht hebben naar alle windstreken. Op het prikkeldraad van de afrastering zitten een stuk of tien paapjes en roodborsttapuiten. Met korte vlucht naar de grond vangen zij kevertjes of spinnen die dan op de afrastering worden verorberd. Kneutjes en ringmussen vliegen in kleine compacte groepjes voorbij en de eerste vinken melden zich met hun 'tjup'-roepje. De laatste jaren zien we steeds minder vinken. Dagen van meer

"Plotseling zien we een grote roofvogel aan komen zeilen boven het Nieuwkanaal. Even later staat hij biddend boven het water, om daarna de vleugels op te vouwen en het water in te duiken. Het is een visarend, die na een mislukte duik in een dennenboom gaat uitrusten" (foto: Hans Vader).





*Sommige troepen trek-
kende spreeuwen zijn wel
meer dan vijfhonderd
meter breed en bestaan
dan uit minstens achthon-
derd exemplaren (foto:
Hans Vader).*

dan vijfduizend overtrekkende vinken zijn zeer zeldzaam geworden. De spreeuwen zijn inmiddels ook wakker geworden en in lange slierten komen zij laag over de zeereep aanzetten. Sommige troepen zijn wel meer dan vijfhonderd meter breed en bestaan dan uit minstens achthonderd exemplaren.

Even schrikken we op, komen daar ganzen aan in een V-vorm? Dichterbij gekomen zien we dat het een troep van vijfenvijftig aalscholvers is. Deze vogels zien we de laatste jaren steeds vaker: een teken dat het goed met ze gaat. In de groep vliegen zeker dertig exemplaren met witte buiken, dit zijn jonge vogels. De groep kruist de kustlijn en gaat schuin zeewaarts. De stroom langstreckende lijsters gaat ononderbroken door. Er vliegen nu ook veel zanglijsters en merels voorbij en af en toe enige grote lijsters die hun droge ratelende roep laten horen. De groepen kramsvogels worden steeds groter en ze lijken ook meer haast te hebben. Het geluid van twee tegen elkaar geslagen kiezelstenen verraadde de aanwezigheid van zes beflijsters die ongemerkt achter ons waren neergestreken. Zij foerageren tussen de helmpollen op de kale grond. Bij twee mannetjes is de witte halve maan op de borst goed zichtbaar, bij de overige vogels is er nauwelijks iets van te zien. Dit zijn

*Een grote gele kwikstaart,
gevangen op het vogel-
ringstation. Met een rin-
getje om mag de vogel
weer verder vliegen (foto:
Hans Vader).*



waarschijnlijk jonge vogels. Bij het opvliegen vallen de lichte randen van de slagpennen goed op. Ze maken de verwisseling met een merel onmogelijk.

Tussen de stroom graspiepers wordt nu ook regelmatig de roep van de boompieper en oeverpieper gehoord. Er komen twee leeuwerikachtige vogels aanvliegen, die op een kaal mosveldje gaan foerageren. We sluipen dichterbij en zien dan dat het twee grote piepers zijn. Ze rennen op hun lange poten door de lage vegetatie. Als we te dichtbij komen vliegen ze op en laten hun kenmerkende huismusachtige 'psriep' horen. In een lange golvende vlucht vliegen ze naar een ander open veldje. Zo'n waarneming doet het vogelaarsbloed weer even sneller stromen, want het is een niet alledaagse waarneming van een broedvogel uit Siberië.

Zeetrek

We verlaten onze uitkijkpost om even over zee te gaan kijken naar trek van zeevogels. Boven de branding vliegen wat groepjes slobenden naar het zuiden. Boven zee zien we een stroom van sterns grotendeels naar het zuiden vliegen. Enkele sterns gaan de andere kant op. De grote sterns zijn aan hun witte verenkleed goed te herkennen, maar de grote aantallen grijze sterns worden als "Noordsedieven" genoteerd. Het verschil tussen een visdief en een noordse stern is op grote afstand niet te zien. Het is inmiddels 10 uur geweest en het hoogtepunt van de trek loopt voor vandaag op zijn eind. Op de terugweg zien we boven het Eiland van Rolvers drie boomvalken op libellenjacht. Het blijft een leuk gezicht om te zien hoe deze snelle valkjes met de poten een libel vangen. In de vlucht bijten ze met de snavel de vleugels eraf, waarna het lichaam in een paar happen naar binnen gewerkt wordt. Plotseling zien we een grote roofvogel aan komen zeilen boven het Nieuwkanaal. Even later staat hij biddend boven het water, om daarna de vleugels op te vouwen en het water in te duiken. Het is een visarend, die na een mislukte duik in een denboom gaat uitrusten. Voorzichtig sluipen we dichterbij, tot we hem goed kunnen bekijken. Het blijkt een juveniele vogel te zijn met lichte randjes aan de dekveren. Na enige tijd probeert de visarend opnieuw zijn geluk en na de tweede duik heeft hij succes. Hij komt met een flinke voorn uit het water en vliegt hiermee weg. Onze dag kan niet meer stuk, met een voldaan gevoel verlaten we de Amsterdamse Waterleidingduinen.

HANS VADER IS MEDEWERKER VAN HET VOGELRINGSTATION AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN.